

Sygn. akt IV Ca 431/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lipca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Płocku, IV Wydział Cywilny - Odwoławczy

w składzie:

Przewodnicząca SSO Małgorzata Michalska

Sędziowie: SO Małgorzata Szeromska

SO Renata Wanecka (spr.)

Protokolant: Katarzyna Lewandowska

po rozpoznaniu na rozprawie 12 lipca 2018 r. w P.

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko Polskiemu Bankowi Spółdzielczemu w C.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Ciechanowie z 13 kwietnia 2017 r.,

sygn. akt I C 99/17

1. oddala apelację;

2. zasądza od Polskiego Banku Spółdzielczego w C. na rzecz M. P. kwotę 450 zł (czterysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za II instancję.

Małgorzata Szeromska Małgorzata Michalska Renata Wanecka

Sygn. akt IV Ca 431/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 kwietnia 2017r. Sąd Rejonowy w Ciechanowie zasądził od Polskiego Banku Spółdzielczego w C. na rzecz M. P. 5.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 19 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty oraz 1.167 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

M. P. 29 stycznia 2013 r. złożyła deklarację przystąpienia do Polskiego Banku Spółdzielczego w C. i zadeklarowała jeden udział o wartości 5.000 zł.

20 marca 2015 r. Polski Bank Spółdzielczy w C. złożył do Komisji Nadzoru Finansowego wniosek o obniżenie funduszy własnych o kwotę 18.555.000 zł. Decyzją z 23 grudnia 2015 r. Komisja Nadzoru Finansowego nie wyraziła zgody na obniżenie funduszy własnych, wskazując że kwota, o obniżenie której wnosił bank, stanowi 59,68 % jego funduszu

udziałowego, zaliczanego do funduszy własnych na dzień 30 września 2015 r. W uzasadnieniu wskazała, że do rozpoznania przedmiotowego wniosku zastosowanie znajduje m.in. art. 10 ustawy z 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie z tym przepisem, do członków banku spółdzielczego, którzy przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, tj. 13 września 2015 r., wystąpili z żądaniem zwrotu wpłat dokonanych na udziały, przepisów art. 10b ust. 2 i art. 10c ustawy zmienianej w art. 1 nie stosuje się. Artykuł 10c ustawy z 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających stanowi, że statut może przewidywać, że zarząd banku spółdzielczego, w celu ochrony interesów członków, będzie uprawniony do wstrzymania albo ograniczenia zwrotu wpłat na udziały, w przypadkach przewidzianych w ustawie. Ponieważ przepis ten nie znajduje zastosowania, podstawą rozstrzygnięcia będą przepisy prawa spółdzielczego, które nie przewidują odmowy bądź ograniczenia wypłaty udziałów byłemu członkowi spółdzielni (art. 26 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze). Dalej Komisja Nadzoru Finansowego wskazała, że nie są spełnione przesłanki przewidziane w art. 29 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. U. UE L 176/1 z 27 czerwca 2013 r.), zwane rozporządzeniem CRR, które warunkują możliwość zaliczenia danych instrumentów kapitałowych (tu: udziałów) do kapitału podstawowego Tier I. Pomimo powyższego, ze względu na brzmienie art. 484 i 486 w/w rozporządzenia fundusz udziałowy Polskiego Banku Spółdzielczego w C. zaliczany jest do funduszy własnych (zasada praw nabytych). Tym samym Komisja Nadzoru Finansowego wskazała, że nie może wydać zgody na obniżenie funduszy własnych Banku z powodu braku możliwości zastąpienia tych instrumentów (udziałów) instrumentami funduszy własnych o tej samej lub większej jakości na warunkach, które są stabilne z punktu widzenia zdolności dochodowej danej instytucji. Brak takiej możliwości wynika z faktu, że nowo objęte udziały, które miałyby zostać zaliczone do funduszy własnych, musiałyby spełniać warunki określone w art. 29 rozporządzenia CRR w związku z art. 10 ust. 3 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 241/2014 z 7 stycznia 2014 r. uzupełniającego rozporządzeni Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących wymogów w zakresie funduszy własnych obowiązujących instytucje. Dalej organ nadzoru wskazał, że do nowo objętych udziałów (tj. udziałów objętych po 13 wrześniu 2015 r.) zastosowanie znajdzie już art. 10c ustawy z 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, który przewiduje zamknięty katalog przypadków, w których może nastąpić odmowa lub ograniczenie wypłaty udziałów. Jest to jednak niezgodne z art. 10 ust. 3 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 241/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. uzupełniającego rozporządzeni Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 przewidującego możliwość odmowy lub ograniczenia wypłaty udziałów w dowolnym czasie, w otwartym katalogu przypadków. Powyższe zatem skutkuje niezgodnością z art. 29 CRR, a co za tym idzie niemożliwością zaliczenia nowych udziałów do funduszy własnych banku.

Pismem z 11 sierpnia 2015 r., które bank otrzymał w dniu następnym, tj. 12 sierpnia 2015 r. M. P. wypowiedziała członkostwo Polskiego Banku Spółdzielczego w C. oraz m.in. wezwała bank do zwrotu kwoty 5.000 zł tytułem wpłaconego wkładu (udziału) członkowskiego oraz kwoty 100 zł tytułem wpisowego. Adresat nie zajął stanowiska w przedmiocie wniosku M. P..

30 czerwca 2016 r. Zgromadzenie Przedstawicieli Polskiego Banku Spółdzielczego w C. podjęło uchwałę w przedmiocie zatwierdzenie sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy, zaś zgodnie z § 11 ust 9 statutu banku rozliczenie z byłym członkiem z tytułu wpłaconych udziałów oraz ich zwrot następuje w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia przez Zebranie Przedstawicieli sprawozdania finansowego za rok, w którym członek przestał należeć do banku poprzez przekazanie środków pieniężnych na rachunek wskazany w złożonym wypowiedzeniu lub wypłatę gotówkowych.

M. P. pismem z 30 listopada 2016 r. wezwała Polski Bank Spółdzielczy w C. do zapłaty kwoty 5.000 zł tytułem wypłaty wkładu (udziału) członkowskiego.

30 listopada 2016 r. Polski Bank Spółdzielczy w C. skierował do M. P. pismo, w którym powołał się na zapisy swojego statutu, zgodnie z którymi to wypowiedzenie może nastąpić w każdym czasie, okres wypowiedzenia udziałów członkowskich wynosi 90 dni (§ 11 ust 2), zaś za datę wystąpienia członka uważa się następnego dzień po upływie okresu

wypowiedzenia i z tym dniem skreśla się go z rejestru członków banku (§ 11 ust. 2) oraz poinformował ją, że w jej przypadku okres wypowiedzenia upłynął 10 listopada 2015 r., a zatem jej członkostwo ustało z dniem 11 listopada 2015 r., czyli był to 91 dzień od dnia doręczenia bankowi oświadczenia o wypowiedzeniu.

30 czerwca 2016 r. Zgromadzenie Przedstawicieli Polskiego Banku Spółdzielczego w C. podjęło uchwałę w przedmiocie zatwierdzenia sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy, zaś zgodnie z § 11 ust 9 statutu banku rozliczenie z byłym członkiem z tytułu wpłaconych udziałów oraz ich zwrot następuje w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia przez Zebranie Przedstawicieli sprawozdania finansowego za rok, w którym członek przestał należeć do banku poprzez przekazanie środków pieniężnych na rachunek wskazany w złożonym wypowiedzeniu lub wypłatę gotówkowych.

Sąd I instancji dokonał następującej oceny prawnej:

Sąd wskazał, że Polski Bank Spółdzielczy w C., jako bank spółdzielczy, prowadzi działalność bankową na podstawie ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe oraz ustawy z 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

Zgodnie z art. 2 pkt. 1 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, bank spółdzielczy jest spółdzielnią, do którego w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie oraz ustawie Prawo bankowe, stosuje się przepisy ustawy z 16 września 1982r. - Prawo spółdzielcze.

Zgodnie z art. 126 prawa bankowego (w brzmieniu obowiązującym do 31 października 2015 r.), w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego, bank jest zobowiązany posiadać fundusze własne, dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności. Zgodnie zaś z art. 127 ust. 1 pkt. 1 i 2 tej ustawy, fundusze własne banku stanowią: fundusze podstawowe banku oraz fundusze uzupełniające. Fundusze podstawowe w banku spółdzielczym to wedle ust. 2 pkt. 1 lit c) przywołanego artykułu, wpłacony fundusz udziałowy oraz fundusz zasobowy i fundusz rezerwowy. Fundusz udziałowy to z kolei kapitał powstały z wpłat udziałów członkowskich (art. 78 § 1 pkt. 1 prawa spółdzielczego).

Od 1 stycznia 2014 r. w polskim porządku prawnym zaczęło obowiązywać rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. U. UE L 176/1), zwane rozporządzeniem CRR, które wprowadziło m.in. surowsze wymogi kapitałowe w instytucjach nadzorowanych (bankach) oraz przyznało kompetencje w obszarze nadzoru ostrożnościowego Komisji Nadzoru Finansowego. Ponadto rozporządzenie to wprowadziło nową definicję funduszy własnych i warunków ich pomniejszenia (obniżania). Zgodnie z art. 72 tego rozporządzenia fundusze własne instytucji finansowych stanowią sumę kapitału Tier I i Tier II. Powyższe spowodowało zmianę m.in. treści art. 126 Prawa bankowego, która weszła w życie 1 listopada 2015 r., zgodnie z którą banki są obowiązane posiadać fundusze własne w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 118 rozporządzenia nr 575/2013, dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności, zaś zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 118 rozporządzenia nr 575/2013 - fundusze własne oznaczają sumę kapitału Tier I i kapitału Tier II. Treść dalszych przepisów rozporządzenia CRR określiła natomiast warunki, których spełnienie powoduje zakwalifikowanie danych instrumentów do określonego typu kapitału. Natomiast zgodnie z art. 77 przedmiotowego rozporządzenia, dana instytucja ma obowiązek uzyskać uprzednio zezwolenie od właściwego organu, aby przeprowadzić jedno lub oba następujące działania:

- obniżenie, wykup lub odkup instrumentów w kapitale podstawowym Tier I emitowanych przez daną instytucję w sposób dozwolony mającym zastosowanie prawem krajowym;

- przeprowadzenie wezwania do sprzedaży, wykupu, spłaty lub odkupu instrumentów dodatkowych w Tier I lub instrumentów w Tier II, stosownie do przypadku - przed upłynięciem ich umownego terminu zapadalności.

Sąd Rejonowy podniósł, że właściwy organ wydaje zezwolenie (w przypadku Polski jest to Krajowy Nadzór Finansowy) na obniżenie, odkup, wezwanie do sprzedaży lub wykup przez instytucję instrumentów w kapitale podstawowym Tier I, instrumentów dodatkowych w Tier I lub instrumentów w Tier II, jeżeli jest spełniony dowolny z następujących warunków:

- przed lub w tym samym czasie co działanie, o którym mowa w art. 77, instytucja zastępuje instrumenty, o których mowa w art. 77, instrumentami funduszy własnych o tej samej lub większej jakości na warunkach, które są stabilne z punktu widzenia zdolności dochodowej danej instytucji;

- instytucja wykazała w sposób zadowalający właściwy organ, że po dokonaniu przedmiotowego działania fundusze własne instytucji przekroczyłyby wymogi określone w art. 92 ust. 1 niniejszego rozporządzenia oraz wymóg połączonego bufora zdefiniowany w art. 128 pkt 6) dyrektywy 2013/36/UE o margines, który właściwy organ może uznać za konieczny na podstawie art. 104 dyrektywy 2013/36/UE (art. 78 Rozporządzenia).

Jednakże zgodnie z art. 484 i art. 486 rozporządzenia CRR oraz zasadą praw nabytych – do wypłaty instrumentów i pozycji, które zostały wyemitowane przed 31 grudnia 2011 r. (w tym udziałów) lub przed tą datą kwalifikowały się jako fundusze własne nie będące instrumentami, o których mowa w art. 483 ust. 1 wymagana jest zgoda Komisji Nadzoru Finansowego (środki te są obecnie stopniowo amortyzowane czyli odliczane od ogólnej kwoty kapitału), natomiast środki, które zostały pozyskane od udziałowców po 2011 r., czyli innymi słowy udziały wyemitowane po 30 grudnia 2011 r. nie stanowią części funduszu własnych (są jedynie tzw. funduszem udziałowym), a co za tym idzie nie są i nie muszą być objęte zezwoleniem organu nadzoru na pomniejszenie funduszy własnych.

Tym samym Sąd i instancji stwierdził, że z racji tego, że udział wyemitowany przez Polski Bank Spółdzielczy w C. po 31 grudnia 2011 r. oraz objęty przez M. P., nie stanowi części funduszy własnych, lecz część zobowiązań banku, nie musi być objęty żadnym zezwoleniem nadzorczym. Co więcej, ograniczenie wypłaty nie wynika także z prawa spółdzielczego, wręcz przeciwnie - art. 153 § 1 cyt. ustawy wprost wskazuje, że wkład pieniężny podlega zwrotowi w wypadku ustania członkostwa. Zwrot następuje w gotówce przy uwzględnieniu zasad przewidzianych w ustawie. Również ustawa z 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, w art. 10b ust. 1 wskazuje, że członek banku spółdzielczego przed ustaniem członkostwa nie może żądać zwrotu wpłat na udziały, z wyjątkiem wpłat przekraczających liczbę udziałów, których zadeklarowania wymaga statut obowiązujący w chwili żądania zwrotu. Zwrot tych wpłat nie może nastąpić przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego za rok, w którym członek wystąpił z żądaniem, oraz w przypadku gdy jego udziały zostały przeznaczone na pokrycie strat spółdzielni. Sposób i termin zwrotu określa statut. Tym samym stwierdzić należy, że po wypełnieniu przesłanek powyższego przepisu, tj. po ustaniu członkostwa były członek może żądać zwrotu wpłat na udziały po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za rok, w którym członek wystąpił z żądaniem oraz w przypadku gdy jego udziały nie zostały przeznaczone na pokrycie strat spółdzielni. W tym miejscu Sąd zwrócił też uwagę na przepisy prawa spółdzielczego, które definiują dwa odrębne rodzaje udziałów, tj. udziały obowiązkowe, od których zadeklarowania zależy przyjęcie w poczet członków spółdzielni oraz udziały nieobowiązkowe określone jako udziały dalsze. Artykuł 19 § 2 prawa spółdzielczego stanowi, że członek spółdzielni uczestniczy w pokrywaniu jej strat do wysokości zadeklarowanych udziałów. Ustawa nie określa, z jakiego rodzaju udziałów straty powinny zostać pokryte. Przepis ten nie wymienia udziałów nieobowiązkowych jako tych, które z powyższej regulacji byłyby wyłączone. Wolą ustawodawcy było zatem objęcie dyspozycją art. 19 § 2 prawa spółdzielczego obydwu rodzajów udziałów. Każdy z nich może służyć pokryciu straty.

Sąd uznał zatem, że członkostwo M. P. w pozwanym banku ustało 11 sierpnia 2015 r., w wyniku skutecznie złożonego przez nią wypowiedzenia, co potwierdza m.in. pismo pozwanego z 30 listopada 2016 r. Również niespornym jest, że 30 czerwca 2016 r. Zgromadzenie Przedstawicieli Polskiego Banku Spółdzielczego w C. podjęło uchwałę w przedmiocie zatwierdzenie sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy. Natomiast mimo cytowanego art. 10b ust. 1 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz art. 19 § 2 prawa spółdzielczego, pozwany mimo ciążącego na nim obowiązku wynikającego z treści art. 6 kc, nie udowodnił i nie przedstawił żadnych dowodów potwierdzających przeznaczenie przez niego udziału M. P. na pokrycie jego strat, tym samym stwierdzić należy, że wypowiedziany przez nią udział podlegał zwrotowi, którego pozwany nie wypłacił M. P. jako byłemu członkowi.

Sąd wskazał również, że Polski Bank Spółdzielczy w C. nie wykazał, aby sam jego statut przewidywał jakiegokolwiek zapisy uprawniające zarząd banku do wstrzymania albo ograniczenia zwrotu wpłat na udziały – zgodnie z treścią wyżej

cytowanego art. 10c ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Stosownie do § 11 ust. 2 statutu wypowiedzenie może nastąpić w każdym czasie, okres wypowiedzenia udziałów członkowskich wynosi 90 dni, zaś za datę wystąpienia członka uważa się następnego dzień po upływie okresu wypowiedzenia i z tym dniem skreśla się go z rejestru członków banku. Natomiast ust. 9 § 11 statutu wskazuje, że rozliczenie z byłym członkiem z tytułu wpłaconych udziałów oraz ich zwrot następuje w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia przez Zebranie Przedstawicieli sprawozdania finansowego za rok, w którym członek przestał należeć do banku poprzez przekazanie środków pieniężnych na rachunek wskazany w złożonym wypowiedzeniu lub wypłatę gotówkową.

Sąd Rejonowy powołał się też na treść decyzji komisji Nadzoru Finansowego z 23 grudnia 2015 r. przedłożonej przez pozwanego bank, w której to organ nadzoru wskazał, że „na podstawie art. 77 Rozporządzenia CRR Polski Bank Spółdzielczy w C. złożył pismem z 20 marca 2015 r. wniosek o obniżenie funduszu własnych o kwotę 18.555.000 zł”. Tym samym należy wskazać, że na wartość tą składają się niewątpliwie wartości wypowiedzianych udziałów dokonanych przez byłych bądź obecnych członków banku, jeżeli wypowiedzieli oni jedynie część udziałów lub ustania członkostwa w wyniku śmierci członka. Natomiast M. P. dopiero pismem z 11 sierpnia 2015 r., które wpłynęło do banku 12 sierpnia 2015 r., wypowiedziała członkostwo i zażądała zwrotu udziału. Tym samym decyzja ta nie objęła żądania obniżenia jej udziału w pozwanym banku i nie odnosiła się przez to przedmiotu niniejszego sporu.

W ocenie Sądu, skoro udział wyemitowany przez pozwanego bank po 1 stycznia 2012 r., a objęty przez powódkę 29 stycznia 2013 r. nie wchodzi do funduszy własnych Polskiego Banku Spółdzielczego w C., to do jego zwrotu nie jest wymagane uzyskanie uprzedniej zgody Komisji Nadzoru Finansowego. Dlatego Sąd uznał roszczenie powódki za zasadne i zasądził od Polskiego Banku Spółdzielczego w C. na rzecz M. P. 5.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na podstawie art. 481 kc od 19 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty.

O kosztach procesu Sądu Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 kpc.

Apelację od wyroku złożył Polski Bank Spółdzielczy w C., zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 18 § 1 w zw. z art. 18 § 4 ustawy Prawo Spółdzielcze z 16 września 1982 r. w zw. z art. 36 ust. 1 i 2 ustawy o rachunkowości z 29 września 1994 r. poprzez ich niezastosowanie i błędne uznanie, że w spółdzielni mogą istnieć dwa rodzaje udziałów członkowskich o różnych prawach i obowiązkach, tj. udziały wyemitowane przed 31 grudnia 2011 roku zaliczane do funduszy własnych w kapitale podstawowym Tier I, na mocy art. 484 Rozporządzenia CRR, których to udziałów nie można wypłacać bez uprzedniej zgody KNF, oraz udziały wyemitowane po tej dacie, które mogą być w każdym czasie wypłacone na żądanie członka, bez konieczności uzyskania uprzedniej zgody KNF;

- art. 77 oraz art. 78 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (dalej „Rozporządzenie CRR”) oraz art. 484 Rozporządzenia CRR, poprzez dokonanie błędnej, nieuprawnionej wykładni tych przepisów oraz uznanie, że udział wyemitowany po dacie 31 grudnia 2011 roku nie wchodzi w skład funduszy własnych banku, w związku z czym nie jest objęty zezwoleniem nadzorczym i jego wypłata nie podlega żadnym ograniczeniom, podczas gdy z prawidłowej wykładni tych przepisów dokonanie „obniżenia wykupu, odkupu” jakichkolwiek udziałów członkowskich w spółdzielni, wymaga uzyskania uprzedniej zgody KNF;

- art. 21 § 1, art. 32 oraz art. 64 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez ich niezastosowanie i uznanie, że zwrot kwoty tytułem wpłaconego wkładu członkowskiego może nastąpić bez konieczności uzyskania zgody KNF, tylko w przypadku gdy udziały zostały wyemitowane po dacie 31 grudnia 2011 roku, w sytuacji gdy takie rozumowanie narusza zasadę równości oraz godzi w prawo własności tych członków banku, którzy objęli udziały przed tą datą;

- z daleko idącej ostrożności procesowej - art. 5 kc w zw. z art. 18 § 5 pkt. 2 prawa spółdzielczego poprzez przyjęcie, że żądanie zwrotu kwoty wpłaconej tytułem wkładu (udziału członkowskiego) objętego po 31 grudnia 2011 r. bez

uzyskania uprzedniej zgody KNF nie jest sprzeczne ze społeczno -gospodarczym przeznaczeniem tego prawa oraz z zasadami współżycia społecznego, jak również nie stanowi nadużycia prawa;

2. naruszenie prawa procesowego

- art. 233 kpc, polegające na błędnej, sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego, tj.: decyzji z 23 grudnia 2015 roku Komisji Nadzoru Finansowego w przedmiocie braku zgody na obniżenie funduszy własnych, a więc na wypłatę udziału powódki, poprzez uwzględnienie powództwa w całości, w sytuacji związania Zarządu ww. decyzją KNF oraz zakazem wypłat; pisma powódki z 11 sierpnia 2015r. w przedmiocie wypowiedzenia udziału członkowskiego oraz pisma pozwanego z 30 listopada 2016 r. w przedmiocie określenia daty ustania członkostwa powódki, poprzez uznanie, że członkostwo ustało 11 sierpnia 2015 roku, w sytuacji gdy z przytoczonych ww. dokumentów jednoznacznie wynika, że członkostwo ustało 11 listopada 2015 roku, po upływie okresu wypowiedzenia.

Wskazując na powyższe zarzuty, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w celu ponownego jej rozpoznania.

Z ostrożności procesowej oraz w wypadku gdyby Sąd nie uwzględnił wniosku o zmianę zaskarżonego wyroku na podstawie art. 357¹ kc, Polski Bank Spółdzielczy wniósł o oznaczenie przez Sąd sposobu wykonania zobowiązania pozwanego określonego w § 9 ust. 6 Statutu pozwanego, poprzez odroczenie terminu wypłaty wypowiedzianego udziału w kwocie 5.000 zł do czasu uzyskania przez pozwanego zgody Komisji Nadzoru Finansowego na obniżenie funduszy własnych oraz oddalenie powództwa w części dotyczącej odsetek oraz zasądzenia kosztów procesu, ewentualnie o wzajemne zniesienie tych kosztów.

Ponadto apelujący wniósł m.in. rozważenie, na podstawie art. 390 § 1 kpc przedstawienia do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu budzące poważne wątpliwości zagadnienie prawne, którego przedmiotem będzie odpowiedź na następujące pytanie: czy w świetle obowiązującej zasady równości członków spółdzielni (art. 18 prawa spółdzielczego i art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) oraz zasady prawa własności wyrażonej w art. 21 oraz art. 64 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, udziały członkowskie w spółdzielni wyemitowane po 31 grudnia 2011 roku, których zaliczenie do kapitałów własnych w kapitale podstawowym Tier I, wymaga spełnienia kryteriów zapisanych w art. 28 i 29 Rozporządzenia CRR, można wypłacać w każdym czasie i bez konieczności uzyskania zgody KNF w tym zakresie, w sytuacji gdy jednocześnie udziały członkowskie w spółdzielni wyemitowane przed 31 grudnia 2011 roku, zaliczane na mocy art. 484 Rozporządzenia CRR do kapitałów własnych w kapitale podstawowym Tier I, niezależnie od spełnienia wymogów wskazanych w art. 28 i 29 Rozporządzenia CRR, nie mogą być wypłacone bez zgody KNF.

M. P. **w odpowiedzi na apelację** wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów procesu za II instancję.

W pierwszej kolejności powódka zwróciła uwagę na brzmienie art. 381 kpc, który stanowi, że Sąd II instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynika później. Aktualnie Bank nie powołuje nowych faktów i dowodów, ale zupełnie inne fakty i dowody, zmieniając całkowicie przedmiot tak apelacji jak i całego postępowania, co procesowo jest niedopuszczalne. Podkreśliła, że Bank, który powołuje się na nowy statut, który mógł być dopiero zarejestrowany po kwietniu 2017 r. (protokół notarialny z 19.04.2017 r., a sama uchwała podjęta w dniu 24.06.2016 r.). Natomiast stosownie do art. 12a § 3 prawa spółdzielczego, zmiana statutu nie wywołuje skutków prawnych przed jej wpisaniem do Krajowego Rejestru Sądowego. Z kolei art. 316 § 1 kpc stanowi, że po zamknięciu rozprawy Sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Wyrok w sprawie I C 99/17 został wydany 13 kwietnia 2017 r., a zmianę w statucie zarejestrowano co najmniej w maju 2017 r. tj. już po wydaniu wyroku. Podobnie z uchwałą Zarządu Banku (...) /2017 z 23 maja 2017 r. o czasowym wstrzymaniu wypłat, którą podjęto po zamknięciu

rozprawy i wydaniu orzeczenia. Jedynie z ostrożności procesowej M. P. odniosła się też do merytorycznych zarzutów apelacyjnych.

Postanowieniem z 2 października 2017r. Sąd Okręgowy **zawiesił postępowanie** do dnia prawomocnego wydania decyzji przez Komisję Nadzoru Finansowego w sprawie wywołanej wnioskiem z Polskiego Banku Spółdzielczego w C. z 14 września 2017r. o zezwolenie na obniżenie funduszy własnych. Sąd podjął postępowanie 12 marca 2018r.

Kolejny wniosek Banku o zawieszenie postępowania Sąd uznał za niezasadny. Zarówno treść pisma z 6 marca 2018r. Komisji Nadzoru Finansowego, jak i uzasadnienie jej postanowienia z 10 maja 2018r., wskazują na to, że postępowanie administracyjne, wywołane wnioskiem z 14 września 2017r. zostało zakończone wydaniem ostatecznej decyzji administracyjnej w dniu 28 lutego 2018r., która jest natychmiast wykonalna. Obecnie toczy się postępowanie administracyjne przed Komisją Nadzoru Finansowego na skutek wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, ale jest zawieszona na wniosek Polskiego Banku Spółdzielczego w C. do czasu przeprowadzenia Zgromadzenia Przedstawicieli Banku w przedmiocie zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok 2017 oraz podjęcia uchwały o przeznaczeniu zysku wypracowanego przez Bank za 2017 rok. Przyczyna powodująca zawieszenie postępowania ustała i dlatego Sąd podjął postępowanie. Natomiast dalsze działania pozwanego – zdaniem Sądu II instancji – zmiernają do przedłużania procesu i dlatego nie mogą skutkować ponownym zawieszeniem postępowania.

Należy ponadto zaznaczyć, że Sąd II instancji rozpoznaje sprawę w postępowaniu uproszczonym (art. 505¹⁰ kpc) tylko wówczas, gdy w takim postępowaniu rozpoznał ją sąd I instancji. Jeżeli przewodniczący w zarządzeniu wydanym na podstawie art. 201 § 1 kpc nie skierował sprawy do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym, a następnie sąd nie wydał postanowienia o rozpoznaniu sprawy w tym postępowaniu odrębnym, to należy uznać, że sprawa nie została rozpoznana w postępowaniu uproszczonym, choć zostały spełnione przesłanki określone w art. 505¹ pkt 1 kpc (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2004 r., I PZP 1/04, OSNP 2005, nr 5, poz. 67, LEX nr 143403)

Sprawa z powództwa M. P. przeciwko Polskiemu Bankowi Spółdzielczemu w C. o zapłatę 5.000 zł w związku z wypowiedzeniem udziału, w świetle art. 505¹ pkt. 1 kpc, kwalifikuje się do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym. Należy jednak przyjąć, że Przewodniczący Wydziału nakazując wpisanie jej do repertorium C (a nie C upr), uznał, iż ze względu na jej szczególną zawilłość, powinna być rozpoznana z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym (art. 505⁷ kpc). Sąd Okręgowy w pełni tę ocenę podzielił i dlatego kontynuował postępowanie w zwykłym trybie.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zdecydowana większość faktów i dowodów powołana w apelacji Polskiego Banku Spółdzielczego jest **spóźniona**.

Art. 381 kpc stanowi, że Sąd II instancji może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli strona mogła je powołać w postępowaniu przed sądem I instancji, chyba że potrzeba powołania się na nie wynika później.

Uregulowanie apelacji przez ustawę z 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189 z późn. zm.) uprawnia do twierdzenia, że nowela do kodeksu postępowania cywilnego przyjęła w zasadzie system apelacji pełnej. Utworzenie II instancji merytorycznej nie zmierza jednak do przedłużenia czasu trwania postępowania sądowego po to, by można było skorzystać z wykrywanych w toku jej trwania nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych. Zasadą jest skoncentrowanie materiału procesowego przed sądem I instancji, co w systemie pełnej apelacji prowadzi do ograniczenia „prawa nowości”, której daje wyraz art. 381 kpc. Kodeks, nie przyjmując systemu ograniczonej apelacji, pozostawia uznaniu sądów apelacyjnych uwzględnienie nowych okoliczności faktycznych i dowodów, jeżeli strona nie mogła z nich skorzystać wcześniej. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 19 kwietnia 2007 r., III CZP 162/06, OSNC 2008, nr 5, poz. 47).

Rozprawa przed Sądem I instancji została zamknięta 30 marca 2017r., tymczasem obszerne załączniki apelacji w postaci:

- programu postępowania naprawczego Polskiego Banku Spółdzielczego w C. na lata 2015 – 2022, sporządzonego 30 listopada 2015r., zaktualizowanego według stanu na 31 grudnia 2015r. (k: 95 – 168) – był znany przed zamknięciem rozprawy;

- planu naprawy Polskiego Banku Spółdzielczego w C. na lata 2015 – 2022, sporządzonego 17 lutego 2017r. – był znany przed zamknięciem rozprawy, z wyjątkiem danych wynikających z aktualizacji według stanu na 31 marca 2017r. (k: 162 – 205);

- bilansów banku, pozycji pozabilansowych, rachunków zysków i strat, zestawienia zmian w kapitale własnym, rachunków przepływów pieniężnych, informacji dodatkowych do sprawozdania finansowego (...), dotyczących lat 2014 - 2016 (k: 206 - 312) – były znane przed zamknięciem rozprawy;

- zmiany Statutu Polskiego Banku Spółdzielczego w C. wynikające z uchwał nr 18/2015 z 25 czerwca 2015r. (k: 334 – 335), nr 27/2016 z 24 czerwca 2016r. (k: 356 v – 360 v), nr 53/2016 z 29 grudnia 2016r. (k: 362 v – 363 v), nr 54/2016 z 29 grudnia 2016r. (k: 363 – 363v) – były znane przed zamknięciem rozprawy, aczkolwiek należy zaznaczyć, że zmiany te zostały zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym dopiero po zamknięciu rozprawy.

Natomiast nie mogły być powołane przed Sądem I instancji fakty udokumentowane zawiadomieniem do Prokuratury Okręgowej w Płocku o możliwości popełnienia przestępstwa na szkodę banku z 20 kwietnia 2017r. oraz uchwałą Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego w C. z 23 maja 2017r. w sprawie wstrzymania zwrotu wpłat na udziały (k: 364 – 364 v) i w tej części **Sąd Okręgowy dokonał dodatkowych ustaleń faktycznych:**

Działający w imieniu Polskiego Banku Spółdzielczego w C. zarząd w osobach: A. K., J. B. i G. O., 20 kwietnia 2017r. sporządził zawiadomienie do Prokuratury Okręgowej w Płocku (brak daty wpływu) o popełnieniu przestępstwa na szkodę Banku, wskazując że co do byłych członków zarządu i rady nadzorczej w latach 2014 – 2015 zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstw polegających na nieprawidłowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych, nieprawidłowym sporządzaniu sprawozdań finansowych, tj. czynu opisanego w art. 77 pkt. 1 oraz pkt. 2 ustawy o rachunkowości oraz poświadczeniu nieprawdy w sprawozdaniach finansowych za lata obrotowe 2014 – 2015, tj. czynu opisanego w art. 271 § 1 kk w zw. z art. 271 § 3 kk, a także wyrządzeniu Bankowi znacznej lub wielkiej szkody majątkowej, na skutek dokonywania wypłat premii członkom zarządu oraz dokonaniem wypłat udziałów członkowskich Banku, pomimo istnienia niekorzystnej sytuacji finansowej Banku w latach 2014 – 2015, w związku z zaniżonym utworzeniem rezerw na ryzyko związane z działalnością banku, tj. czynu opisanego w art. 296 § 1 kk w zw. z art. 296 § 2 i 3 kk (koperta zawierająca kopię zawiadomienia k: 313).

Ponadto 23 maja 2017r. Zarząd Polskiego Banku Spółdzielczego w C. podjął uchwałę nr 117/2017 w sprawie wstrzymania zwrotu wpłat na udziały, w której - powołując się na § 9a Statutu Polskiego Banku Spółdzielczego w C. oraz art. 10c ustawy z 7 grudnia 2000r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających - postanowił o wstrzymaniu zwrotu członkom banku ich wpłat na udziały do czasu podjęcia przez Zarząd działań mających na celu zwrot wpłat na udziały wskutek ich wypowiedzenia. Z § 3 uchwały wynika, że podjęcie tych działań nastąpi niezwłocznie po ustaniu przesłanek będących podstawą ich wstrzymania, w szczególności po uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego na dokonanie takich wypłat zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Uzasadnieniem dla podjęcia uchwały jest ogólna sytuacja Polskiego Banku Spółdzielczego w C. pod względem finansowym, płynnościowym oraz pod względem wypłacalności, jak również wymogów ostrożnościowych w zakresie funduszy własnych, o których mowa w art. 92 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego u Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012, zwanego rozporządzeniem CRR, wymogów nałożonych na podstawie art. 138 ust. 1 pkt. 1, 2 i 2a ustawy Prawo bankowe oraz wymogu, o którym mowa w art. 55 ust. 4 ustawy z 5 sierpnia 2015r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. poz. 1513 oraz 2016 r. poz. 996) – uchwała nr 117/2017 z 23 maja 2017r. k: 364.

Ponadto Sąd Okręgowy ustalił:

14 września 2017r. Polski Bank Spółdzielczy w C., działając na podstawie art. 77 rozporządzenia CRR w zw. z art. 27 – 32 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 241/2014 z 7 stycznia 2014r., wystąpił do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem (zmodyfikowanym 27 grudnia 2017r.) o wydanie zezwolenia na obniżenie funduszy własnych o kwotę 5.000 zł, stanowiącą 0,0179% kapitału podstawowego Tier I według stanu na 31 grudnia 2017r. (uzasadnienie postanowienia KNF z 10 maja 2018r. k: 451 – 452)

Postępowanie zostało wszczęte 18 września 2017r. Komisja Nadzoru Finansowego 28 lutego 2018r. wydała decyzję zezwalającą na obniżenie funduszy własnych Banku. Decyzja ma moc ostatecznej decyzji administracyjnej i podlega natychmiastowemu wykonaniu. (uzasadnienie postanowienia KNF z 10 maja 2018r. k: 451 – 452)

Polski Bank Spółdzielczy w C. 22 marca 2018r. złożył wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy w trybie art. 129 § 2 kpa w zw. z art. 127 § 3 kpa in fine. Następnie 13 kwietnia 2018r. złożył wniosek o zawieszenie postępowania wywołanego ponownym wnioskiem. Postanowieniem z 10 maja 2018r. Komisja Nadzoru Finansowego zawiesiła postępowanie administracyjne do czasu odbycia Zgromadzenia Przedstawicieli Banku w przedmiocie zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok 2017 oraz podjęcia uchwały o przeznaczeniu zysku wypracowanego przez Bank za 2017 rok. (postanowienie KNF z 10 maja 2018r. wraz z uzasadnieniem k: 451 – 452).

Sąd Okręgowy ustalił ponadto – odmiennie niż Sąd I instancji – że okres wypowiedzenia przez M. P. udziału i ustanie jej członkostwa w Polskim Banku Spółdzielczym, nastąpiło 10 listopada 2015r., czyli po upływie 90 dni od daty doręczenia wypowiedzenia.

W pozostałym zakresie Sąd II instancji podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy w całości i przyjmuje za własne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że wniosek apelującego o przedstawienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 kpc zagadnienia prawnego, nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z powołanym wyżej przepisem, jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, odraczając rozpoznanie sprawy.

Zagadnienie stanowiące przedmiot zapytania sądu odwoławczego musi mieć charakter zagadnienia prawnego, tj. dotyczyć kwestii prawnej, nie zaś ustaleń związanych z podstawą faktyczną rozstrzygnięcia. Nie może to być pytanie o sposób rozstrzygnięcia sprawy w konkretnym stanie faktycznym. Ponadto w uchwale z 15 października 2002 r., (III CZP 66/02, OSNC 1997/1/9), Sąd Najwyższy stwierdził, że zagadnienie prawne przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia powinno być postawione ogólnie i abstrakcyjnie, tak by mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego oraz budzić poważne wątpliwości. Muszą one mieć jednak charakter wyłącznie prawny. Jeżeli przedstawione zagadnienie warunków tych nie spełnia, Sąd Najwyższy odmawia podjęcia uchwały.

Należy również podkreślić, że z uwagi na związanie sądu meriti treścią uchwały Sądu Najwyższego stanowi wyłom od zasady podległości sędziów wyłącznie Konstytucji i ustawom, korzystanie z instytucji przedstawiania zagadnień prawnych powinno być ograniczone ściśle do przypadków wynikających z art. 390 kpc, a więc powstania zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości.

Tymczasem pozwany oczekuje, że Sąd Okręgowy w trybie art. 390 § 1 kpc zwróci się do Sądu Najwyższego z pytaniem, czy w świetle obowiązującej zasady równości członków spółdzielni (art. 18 prawa spółdzielczego i art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) oraz zasady prawa własności wyrażonej w art. 21 oraz art. 64 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, udziały członkowskie w spółdzielni wyemitowane po 31 grudnia 2011 roku, których zaliczenie do kapitałów własnych w kapitale podstawowym Tier I, wymaga spełnienia kryteriów zapisanych w art. 28 i 29 Rozporządzenia CRR, można wypłacać w każdym czasie i bez konieczności uzyskania zgody KNF w tym zakresie, w sytuacji gdy

jednocześnie udziały członkowskie w spółdzielni wyemitowane przed 31 grudnia 2011 roku, zaliczane na mocy art. 484 Rozporządzenia CRR do kapitałów własnych w kapitale podstawowym Tier I, niezależnie od spełnienia wymogów wskazanych w art. 28 i 29 Rozporządzenia CRR, nie mogą być wypłacone bez zgody KNF.

Tak sformułowane pytanie, w ocenie Sądu Okręgowego, nie spełnia opisanych wyżej wymagań formalnych. Po pierwsze nie jest ono postawione w sposób dość abstrakcyjny i ogólny, po drugie koncentruje się na wątpliwościach wyrażanych przez pozwanego w apelacji i w gruncie rzeczy sprowadza się do rozstrzygnięcia zgodności przepisów prawa Unii Europejskiej z Konstytucją oraz polskimi ustawami. Nie ma potrzeby przedstawiania tak sformułowanego pytania do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, ponieważ odpowiedź na nie znajduje się w treści Traktu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (UE, Dz. U. 2004.890.864/2) oraz Konstytucji RP.

Zgodnie z art. 288 Traktu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, (zwanego dalej TFUE), w celu wykonania kompetencji Unii instytucje przyjmują rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, zalecenia i opinie. Rozporządzenie ma zasięg ogólny. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich.

Z kolei art. 87 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. Natomiast art. 91 ust. 3 Konstytucji RP przewiduje, że jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami.

Istotą bezpośredniego stosowania prawa unijnego jest to, że podstawą prawną załatwienia sprawy zawisłej przed organem państwa członkowskiego jest przepis prawa unijnego, a nie przepis prawa wewnętrznego państwa członkowskiego. Ma to miejsce w szczególności wówczas, gdy ze względu na zasadę pierwszeństwa (nadrzędności) prawa unijnego sąd lub inny organ państwa członkowskiego nie może oprzeć rozstrzygnięcia sprawy na przepisie prawa wewnętrznego sprzecznego z przepisem prawa unijnego.

Z tych przyczyn oczekiwanie od Sądu Najwyższego, że rozstrzygnie w trybie art. 390 § 1 kpc wątpliwości dotyczące ewentualnej sprzeczności między regulacjami rozporządzenia CRR, a z przepisami zawartymi w Konstytucji RP oraz w prawie spółdzielczym, wynikają z braku zrozumienia istoty zasady pierwszeństwa, o której mowa wyżej.

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Wprawdzie strony nie wyartykułowały tego wprost, niemniej jednak należy ocenić, że zasadniczy spór dotyczy oceny, czy oświadczenie powódki o wypowiedzeniu udziału spowodowało powstanie wierzytelności o wypłatę jego równowartości. W judykaturze tak ujęte zagadnienie nie zostało jednoznacznie przesądzone. Problem wymagalności roszczeń o zwrot wpłat dokonanych na udziały był już podejmowany i w orzecznictwie Sądu Najwyższego pojawiły się stanowiska łączące wymagalność tych roszczeń z ustaniem członkostwa w spółdzielni (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 marca 1998 r., I CKN 227/97, OSNC 1998, Nr 11, poz. 179) albo ze złożeniem spółdzielni oświadczenia zawierającego stosowne żądanie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 marca 2006 r., IV CSK 97/05, nie publ.). W świetle tych wypowiedzi można byłoby uznać, że zatwierdzenie sprawozdania finansowego właściwego organu spółdzielni, wymagane w art. 21 i 26 § 1 ustawy z 16 września 1982r. Prawo spółdzielcze, nie ma znaczenia dla powstania roszczeń o zwrot równowartości udziałów obowiązkowych i nadobowiązkowych. Jednakże w tym drugim orzeczeniu Sąd Najwyższy jednocześnie zauważył, iż z chwilą dokonania wpłat na udziały, uprawnienie do żądania ich zwrotu ma charakter warunkowy i może przekształcić się w roszczenie bezwarunkowe, jeżeli zostaną spełnione określone warunki. Pogląd ten nawiązuje do - aprobowanej w doktrynie i orzecznictwie - koncepcji tzw. ekspektatywy wierzytelności, a więc wierzytelności, u których podłoża leży tylko częściowo zrealizowany stan faktyczny, uzasadniający ich powstanie. Skoro zatem udziały członka spółdzielni mogą być przeznaczone na pokrycie strat spółdzielni, to przed podjęciem decyzji o sposobie pokrycia strat i zatwierdzeniem sprawozdania finansowego nie powstaje jeszcze w pełni ukształtowane roszczenie o wypłatę równowartości udziałów, lecz jedynie jego załączek (ekspektatywa).

Zbliżone rozwiązanie przewidują przepisy art. 10 – 10 b ustawy z 7 grudnia 2000r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. 2016. 1826 – j.t.).

Zatem na gruncie przepisów prawa krajowego, które obowiązywały w okresie od upływu okresu wypowiedzenia z 11 sierpnia 2015r. (doreczonego 12 sierpnia 2015r.), który nastąpił 10 listopada 2015r., do zatwierdzenia sprawozdania finansowego Polskiego Banku Spółdzielczego w C. za rok 2015, należy stwierdzić, iż roszczenie z tytułu zwrotu wpłaty na udział, stało się bezwarunkowe z chwilą zatwierdzenia tegoż sprawozdania, co nastąpiło na podstawie uchwały nr 4/2016, podjętej przez Zebranie Przedstawicieli Polskiego Banku Spółdzielczego w C. 24 czerwca 2016r., odczytanej, przyjętej i podpisanej wraz z całym protokołem dokumentującym Zebranie Przedstawicieli Zebrania w formie aktu notarialnego za rep. A nr 6471/2016 w dniu 11 lipca 2016r. Z treści uchwały wynika wprawdzie, że rachunek zysków i strat za rok obrotowy od 1 stycznia 2015r. do 31 grudnia 2015r. wykazuje stratę w wysokości – 15.995.190,03 zł, nie ma jednak wzmianki, że wypowiedziany przez M. P. udział w wysokości 5.000 zł został przeznaczony na pokrycie strat.

Uchwała nr 4/2016 o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego weszła w życie z dniem jej podjęcia, czyli 24 czerwca 2016r. Według stanu prawnego obowiązującego w tym dniu art. 10c ustawy z 7 grudnia 2000r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. 2016. 1826 – j.t.), zawierał regulację, zgodnie z którą statut mógł przewidywać, że zarząd banku spółdzielczego, w celu ochrony interesów członków, będzie uprawniony do wstrzymania albo ograniczenia zwrotu wpłat na udziały. Niemniej jednak zmiana Statutu Polskiego Banku Spółdzielczego w C. polegająca na dodaniu § 9a, upoważniająca zarząd do podjęcia uchwały o wstrzymaniu lub ograniczeniu zwrotu wpłat na udziały ze względu na ochronę interesów członków, została wprawdzie podjęta przez Zebranie Przedstawicieli Polskiego Banku Spółdzielczego w C. uchwałą nr 27/2016 w dniu 24 czerwca 2016r., ale obowiązuje od chwili wpisania zmian w Krajowym Rejestrze Sądowym, co nastąpiło 23 maja 2017r. Świadczy o tym treść odpisu aktualnego z rejestru przedsiębiorców, gdzie w Dziale 1, Rubryce 4 – „Informacje o statucie”, pod pozycją 13 zarejestrowano w/w zmianę w Statucie oraz data ostatniego wpisu (k: 375 -379), a w każdym razie wpis został ujawniony nie wcześniej niż 19 kwietnia 2017r., bo w tej dacie został sporządzony akt notarialny. Zatem w dniu, w którym żądanie M. P. wypłaty 5.000 zł z tytułu wypowiedzianego udziału, stało się wymagalne, tj. 24 czerwca 2016r., nie można było powoływać się ani na § 9a Statutu, ani na uchwałę Zarządu Polskiego Banku Spółdzielczego w C. nr 117/2017 z 23 maja 2017r. dotyczącą wstrzymania wpłat na udziały.

Kolejnym zagadnieniem jest więc ocena, czy przepisy wynikające z rozporządzenia CRR, które należy w takim wypadku stosować bezpośrednio, pozwalają na wypłatę udziału wniesionego przez powódkę w 2013r., czyli po 31 grudnia 2011r. Zasadniczą kwestią w rozpoznawanej sprawie jest dokonanie właściwej interpretacji art. 77 rozporządzenia CRR, zgodnie z którym dana instytucja ma obowiązek uzyskać uprzednio zezwolenie od właściwego organu, aby przeprowadzić jedno lub oba następujące działania: a) obniżenie, wykup lub odkup instrumentów w kapitale podstawowym Tier I emitowanych przez daną instytucję w sposób dozwolony mającym zastosowanie prawem krajowym; b) przeprowadzenie wezwania do sprzedaży, wykupu, spłaty lub odkupu instrumentów dodatkowych w Tier I lub instrumentów w Tier II - stosownie do przypadku - przed upłynięciem ich umownego terminu zapadalności.

Wątpliwości pozwanego budzi natomiast niezaliczenie udziałów wpłaconych przez powódkę w 2013r. do funduszy własnych.

Fundusze własne danej instytucji stanowią sumę jej kapitału Tier I i kapitału Tier II (art. 72 rozporządzenia CRR). Na podstawie art. 484 i art. 486 rozporządzenia CRR fundusz udziałowy w bankach spółdzielczych jest częściowo, na zasadzie praw nabytych, zaliczany do funduszy własnych, ale nie obejmuje udziałów opłaconych po 31 grudnia 2011r.

Na podstawie art. 26 ust. 3 rozporządzenia CRR, Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EUNB) sporządza i publikuje wszystkie rodzaje, kwalifikujących się jako instrumenty w kapitale podstawowym Tier I.

EUNB opublikował listę instrumentów spełniających kryteria określone w rozporządzeniu CRR dla funduszy własnych podstawowych Tier I, która uwzględnia udziały członkowskie w bankach spółdzielczych. Ma ona o tyle istotne znaczenie, że banki, które za zgodą KNF w pełni dostosowały swoje statuty do art. 10 c ustawy o funkcjonowaniu

banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz zarejestrowały je w KRS, mogą zaliczać fundusz udziałowy do funduszy własnych. Należy jednak mieć na uwadze, że Polski Bank Spółdzielczy w C. przeprowadził te czynności już po upływie terminu wypowiedzenia udziału przez M. P. oraz po dacie wymagalności wypłaty z tego tytułu. Dlatego w żadnym razie nie można oceniać, że wniesiony przez nią udział należy do funduszy własnych Banku.

Oznacza to również, że wypowiedzenie przez powódkę udziału nie pociąga za sobą konieczności obniżenia funduszy własnych. Dlatego też, zdaniem Sądu Okręgowego, w tym wypadku nie zachodziła konieczność stosowania mechanizmów ostrożnościowych i pozwany w zasadzie nie musiał występować do Komisji Nadzoru Finansowego o zezwolenie na obniżenie funduszy własnych o kwotę 5.000 zł.

Niemniej jednak, Sąd dał pozwanemu szansę na zweryfikowanie tego stanowiska i dlatego udzielił mu terminu na złożenie wniosku do Komisji Nadzoru Finansowego. Jak wynika z poczynionych ustaleń, postępowanie wywołane wnioskiem z 14 września 2017r., zostało zakończone ostateczną decyzją z 28 lutego 2018r., zezwalającą na obniżenie funduszy własnych Banku, która podlega natychmiastowemu wykonaniu. Zatem, gdyby nawet udział powódki należał do funduszy własnych, to żądanie wypłaty też jest zasadne, z uwagi na zgodę udzieloną przez KNF.

Na marginesie tylko trzeba zaznaczyć, że zarzut pozwanego, że Sąd Rejonowy nie uwzględnił decyzji Komisji Nadzoru Finansowego z 23 grudnia 2015r. jest całkowicie nietrafny. Wspomniana decyzja dotyczyła sytuacji Banku w 2015r., tymczasem M. P. złożyła pozew w 2017r.

Sąd Okręgowy nie podziela stanowiska Polskiego Banku Spółdzielczego w C., że stan prawny ukształtowany przez rozporządzenie CRR powoduje naruszenie zasady równości członków spółdzielni wynikającej z art. 18 § 1 w zw. z art. 18 § 4 prawa spółdzielczego. Wprowadzone na mocy w/w rozporządzenia mechanizmy, miały przede wszystkim na celu stworzenie narzędzi umożliwiających realizowanie celów polityki makroostrożnościowej, wprowadzając wśród nich m. in. instrumenty dotyczące poziomu funduszy własnych. Sformułowana w art. 484 zasada praw nabytych uprzywilejowała banki, zezwalając im na zaliczenie funduszu udziałowego do funduszy własnych, ale z zaznaczeniem cezury czasowej. Pozwany oczekuje, że w takiej sytuacji powinni znaleźć się wszyscy udziałowcy, bez względu na datę wniesienia swoich udziałów. Tak rozumiana zasada równości faworyzuje jednak interesy Banku, a nie jego udziałowców. Co więcej - warto zauważyć, że dotychczas Polski Bank Spółdzielczy w C. respektował zasadę wynikającą z art. 484 rozporządzenia CRR i w stosunku do członków, którzy wypowiedzieli swoje udziały wniesione po 31 grudnia 2011r., dokonywał wypłat dobrowolnie. Zatem odmowa zapłaty na rzecz M. P. w takiej sytuacji świadczy właśnie o nierównym traktowaniu wszystkich udziałowców spełniających te same kryteria.

Sąd II instancji nie doszukał się również w działaniu powódki nadużycia prawa.

Zgodnie z art. 5 kc nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Pojęcie zasad współzycia społecznego nie jest pojęciem zdefiniowanym w ustawie. Z uwzględnieniem, iż Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP), należy przyjąć, że odwołanie się do zasad współzycia społecznego oznacza odwołanie się do idei słuszności w prawie i do powszechnie uznawanych wartości w kulturze naszego społeczeństwa. Ujmując rzecz ogólnie, można przyjąć, że przez zasady współzycia społecznego należy rozumieć podstawowe zasady etycznego i uczciwego postępowania. Według wyroku Sądu Najwyższego z 23 maja 2013r. (IV CSK 660/12, Legalis), w art. 5 kc następuje w istocie odesłanie do zasad słuszności, dobrej wiary w znaczeniu obiektywnym czy też zasad uczciwości obowiązujących w stosunkach cywilnoprawnych.

Pozwany powołując się na ochronę wynikającą z art. 5 kc w istocie nie wskazał, na czym miałyby polegać czynienie przez powódkę ze swego prawa użytku sprzecznego ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego.

Z tych wszystkich względów, Sąd Okręgowy uznał, że M. P. ma prawo uzyskać zwrot 5.000 zł z tytułu skutecznie wypowiedzianego udziału w Polskim Banku Spółdzielczym w C.. Odsetki ustawowe za opóźnienie należało zasądzić na

podstawie art. 481 kc zgodnie z żądaniem pozwu od dnia jego wniesienia, czyli od 19 stycznia 2017r., choć roszczenie powódki było wymagalne już wcześniej.

Nie ma również podstaw do ograniczenia terminu wypłaty poprzez odwołanie się do daty wydania decyzji zezwalającej przez Komisję Nadzoru Finansowego, ponieważ udział powódki nie należy do funduszy własnych Polskiego Banku Spółdzielczego i taka zgoda jest w tym wypadku zbędna.

Mając powyższe na uwadze, Sąd II instancji oddalił apelację, stosując art. 385 kc.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z art. 98 kpc, przy czym wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powódki została ustalona na podstawie § 10 ust. 1 pkt. 1 w zw. z § 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Małgorzata Szeromska Małgorzata Michalska Renata Wanecka